

A magyar tudományos kutatás kiemelkedő eredményei a rendszerváltásól napjainkig
(1989–2019)

A Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályához tartozó tudományágak áttekintése

Néprajztudomány

A magyar néprajz nemcsak az akadémiai tudományosságban, hanem **szervezeti szempontból** és a közgyűjtemények gyarapodását illetően is jelentős eredményeket ért el. A szocializmus időszakában a politika részéről fenntartással kezelt ága, a kulturális és szociálanropológia az akadémiai nomenklatúrában az etnográfia és folklorisztika mellett egyenrangú szerepet kapott. 1990-ben az ELTE BTK (majd később a TáTK) keretein belül antropológiai tanszék jött létre, amely ma mesterdiplomát ad ki, az 1993-ban a Miskolci Egyetemen alapított antropológiai tanszék pedig alapképzést is ad. Új néprajz tanszék született a Pécsi Egyetemen is, amely (a szegedihez hasonlóan) nevében is felvette az antropológiát. Jelenleg öt egyetemen lehet néprajzkutató/antropológus diplomát szerezni.

A **közgyűjtemények** közül a legnagyobb fejlődés a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban zajlott le. A jelenleg látogatható 8 tájegységi rész közül 5 (*Észak-magyarországi falu, Felföldi mezőváros, Ny-Dunántúl, D-Dunántúl, Bakony–Balaton-felvidék*) az utóbbi 30 évben készült el, az *Alföldi mezőváros* tájegység pedig folyamatosan épül. A tájegységekről kiállításvezetők, katalógusok, szakmai kiadványok születtek. A budapesti Néprajzi Múzeumban az 1930-as évek után csak 1991-ben nyílt újra magyar állandó kiállítás, és a gyűjtemény – 150 éves fennállása során először – hamarosan önálló és múzeumi célra készült épületbe költözhet. A múzeum gyűjteményeiről több mint kéttucat katalógust is megjelentetett. A tudomány, a közgyűjtemények és a tágabb népművészettel foglalkozó szakma nagy eredménye volt 2013-ban az MTA kutatói vezetésével a *Smithsonian Folklife Festival* magyar díszvendégségének megrendezése Washingtonban, amely másfél millió érdeklődőt vonzott Amerikából és a világ más tájairól.

Az MTA-n 1993-ban önálló intézetté vált Néprajzi Kutatócsoport **központi feladatai** közül a *Magyar Néprajzi Lexikon* munkálatai még 1990 előtt befejeződtek, a másik két feladat elkészítése azonban átnyúlt az érintett periódusba. A *Magyar Néprajzi Atlasz* 9 kötetbe gyűjtött 634 térképlapon összesen 627 néprajzi jelenség helyi változatait mutatja be a teljes magyar nyelvterület elméletileg 417 gyűjtőpontján. Az utolsó három, főleg társadalomnéprajzi és folkloradatokat bemutató kötet 1992-ben jelent meg. A magyar néprajztudomány legutóbbi 30 évben megírt legnagyobb vállalkozása a nyolckötetes *Magyar Néprajz*, amely aktuális tudásunkat tartalmazza a teljes magyar népi kultúráról. Ezek közül még 1988-ban jelent meg V. számmal az első folklorikötet (*Magyar népköltészet*), majd 1990-ben a másik kettő (*VI. Népzene, néptánc, népi játék*, illetve *VII. Népszokás, néphit, népi vallásosság*). A továbbiakban is sorra jelentek meg az épp elkészült kötetek: *III. Kézművesség* (1991), *IV. Életmód* (1997), *VIII. Társadalom* (2000), *II. Gazdálkodás* (2001). Az egész sorozatot két külön félkötetben zárta a bevezető: *Táj, nép, történelem* (I/2: 2009, I/1: 2011).

A néprajztudomány mindig is törekedett arra, hogy a tudományos fokozatok és címek megszerzéséhez készített **monográfiákat** közreadja (pl. *Életmód és tradíció, Néprajzi Tanulmányok, Néprajzi Értekezések, Studia Folkloristica et Ethnographica, Documentatio Ethnographica* könyvsorozatokban). A szövegfolklor, a vallási néprajz, az Európán kívüli népek kutatása is számos gyűjteményes kötetet és önálló (gyakran idegen nyelven is kiadott) monográfiát eredményezett. A nemzetiségi önkormányzatok támogatásával közel 150 kötetet adott ki a nemzetiségek néprajzáról a Magyar Néprajzi Társaság. Az egységes elvek alapján szerkesztett Megyék népművészete sorozat 8 kötetel gyarapodott az utóbbi 30 évben. A néprajztudományban elterjedt a professzorok, kiváló kutatók kerek születésnapját köszöntő

A magyar tudományos kutatás kiemelkedő eredményei a rendszerváltásól napjainkig
(1989–2019)

A Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályához tartozó tudományágak áttekintése

kötetek készítése, ezekből a néprajzosokat érdeklő aktuális kérdések jól követhetők. Töretlenül folytatódott az utóbbi 30 évben is az MTA támogatásával az idegen (ma már szinte kizárólag angol) nyelvű *Acta Ethnographica Hungarica* és a magyar *Ethnographia* **folyóiratok** kiadása.

A néprajz eredményei közt meg kell említeni, hogy több nagy **nemzetközi pályázaton** is sikert ért el. Öt másik országgal konzorciumban részt vett az Európai Strukturális Alap támogatása, a közép-európai népi kulturális örökség megőrzését és közreadását célzó *Etnofolk* programban (2011–2014). A Magyarország által elnyert 60 feletti ERC pályázat között is volt néprajzi témájú: *Népi vallás a keleti és nyugati kereszténység határán: folyamatosság, változások és kölcsönhatások* (2013–2018).